

Нужно создавать новые формы управления жилыми зданиями под видом кондоминиумов, но не в массовом порядке, ради пресловутой отчетности с победными рапортами об удачно проведенной кампании с награждением организаторов [5]. Ведь о том, что в этих домах живут вполне реальные пенсионеры с мизерной пенсией, которые перебиваются с хлеба на квас, не думал никто. Зачем плодить бесплодные иллюзии о латании прорех в местных бюджетах за счет невыполняемых ремонтов и реконструкций жилых домов (не только крупных, вроде текущих крыш или неисправных водоводов и непрерывно выходящих из строя канализационных коллекторов и трансформаторов), но и мелких, внутриквартирных (например, с заменой крана или вентиля – от 50 гривен до 100 долларов!).

Дальнейшее использование столь малопригодного для здоровой жизни жилья должно учитываться в градостроительных кадастрах с дифференциацией квартирных и коммунальных оплат, чему должно предшествовать всестороннее обследование специалистов. Полученные результаты необходимо взять в основу создаваемых банков данных, на базе которых должны разрабатываться проектные рекомендации и организационно-строительные мероприятия по оздоровлению среды обитания людей.

1. СНиП II-Л. 1-62. Жилые здания. Нормы проектирования. – М., 1964.

2. СНиП II-Л.1. 71*. Жилые здания. Нормы проектирования. – М., 1978.

3. Диканский М. Г. Жилищный вопрос. – Харьков, 1919.

4. Губина М.В. Формування жилиї забудови у містах. – К.: ВПОЛ, 1994.

5. Губина М.В. Основы градостроительного менеджмента и мониторинга. – К.:

Вира, 2002.

Получено 11.01.2002

УДК 72.01

К.В.ДЗЕРЕВЯГО

Харківська державна академія міського господарства

ДО ПИТАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ АРХІТЕКТУРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Об'єктом дослідження є архітектура Харкова, а метою – пошук характерних закономірностей у процесі її розвитку, зокрема закономірностей формування міського середовища – індивідуального, виразного, такого, що вирізняє наше місто з-поміж інших своїми особливостями.

У своєму розвитку Україна орієнтується на західноєвропейські держави. Воно й не дивно, бо наша країна як частка Європи за всіма параметрами є подібною до них – починаючи від розмірів і закінчуючи суттєвою геополітичною роллю. Рано чи пізно Україна посяде тут належне їй місце. Це не тільки бажання її мешканців, це її об'єктивний

обов'язок, бо без здорової, міцної України обличчя Європи не матиме цілісного вигляду. Певні елементи хаосу, присутні сьогодні в усіх структурах нашої держави, – явище закономірне (як невід'ємна ознака періоду трансформації), хоча й досить непріємне. Воно є наслідком руйнування жорсткої авторитарної системи, що протягом кількох десятиліть усіх своїх заручників тримала в страху та ізоляції від світу. А світ тим часом вже пройшов шлях від повоєнного становлення до сучасності, яка в історії культури й філософії має назву постмодернізму. Україна ж, вийшовши із стану консервації, для того, щоб бути адекватною світовому співтовариству, також має спершу пройти шлях становлення, давно пережитий всіма розвинутими державами світу. І саме тут виникають ускладнення.

Після зняття інформаційної блокади Захід постав перед нами у всій своїй красі, з усіма беззаперечними “плюсами” і також, щоправда, і з суттєвими “мінусами”, але в готовому вигляді. Це, певною мірою, добре, бо ми можемо, вивчаючи його шлях, робити висновки, як уникнути того чи іншого негативного явища, як запобігти тим чи іншим помилкам, тобто користуватись чужим досвідом або “вчитись на чужих помилках”. Але відомо, що свій практичний досвід значно відрізняється від чужого теоретичного, набувати його Україна все одно мусить самотужки, набиваючи при цьому гулі й натираючи мозолі, правда, будучи озброєною знанням (як за Беконом: знання – це сила?).

До речі, теоретичний спадок визначного філософа-реформатора й науковця Френсіса Бекона, людини високоосвіченої, та ще й з практичним досвідом політичної діяльності, може значною мірою стати нам в пригоді і послужити своєрідною методологією на шляху досягнення *мети*. Він бо значні надії покладав на розум як інструмент пошуку істини і докладно вивчав перешкоди, що виникають під час того пошуку. Ці перешкоди (забобони, якими людина настільки просякнута, що вже не помічає їх існування) він назвав “примарами” розуму і нарахував їх чотири різновиди: примари роду, примари печери, примари ринку і примари театру. Перші дві він вважає “вродженими”, пов'язаними з природними властивостями розуму, тоді як примари ринку й театру людина набуває під час особистого розвитку.

Примари роду – помилки, обумовлені природною обмеженістю людського розуму, недосконалістю органів сприйняття, а також прагненням все спрощувати, випрямляти, узагальнювати [3].

Примари печери – помилки окремої людини або певної групи людей, що є наслідком суб'єктивних симпатій і пов'язані з індивідуальними особливостями кожної людини, яка завдяки специфіці розвитку та виховання бачить світ ніби зі своєї печери.

Примари ринку – помилки, породжені мовним спілкуванням і виникають тому, що слова – це тільки імена, знаки для спілкування, а не суть речей та явищ. Тому й виникають нескінченні суперечки, коли люди сприймають слова “буквально” або жонглюють словами, видаючи їх то за знак, то за річ.

Примари театру – помилки, пов’язані зі сліпою вірою в авторитети (зокрема в абсолютну істинність застарілих філософських систем, які своєю штучністю подібні до дій, що розігруються в театрі), некритичним засвоєнням хибних поглядів. Таке поклоніння призводить до упередженого ставлення до дійсності й заважає об’єктивному сприйняттю реальності [2].

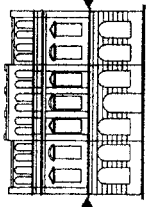
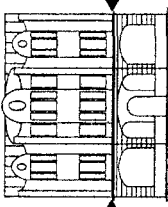
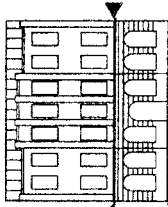
Для того, щоб творити (так само, як і займатись науковою діяльністю), людина має бути вільною від упереджень. З усіх чотирьох різновидів помилок найбільш реальними, в плані можливості їх позбутись, є примари театру. Бо якщо три попередніх примари є або природженими, або залежними від загальної налаштованості суспільства, то останній різновид примар повністю перебуває у волі кожної конкретної людини.

Але коли мати на увазі ідеологію, то тут йдеться про звільнення шляхом усвідомлення необхідності. Бо в людській спільноті не буває простору без ідеології (що стає зрозумілим із визначення терміну), і тому, відмовившись від якоїсь певної ідеології, ти пристаєш до іншої, а якщо зовсім відкидаєш будь-яку ідеологію – неодмінно випадаєш із суспільства. Іншими словами, це можна порівняти з нудізмом. Будучи нормально вдягнуеною, людина ходить, де хоче. А коли вона звільняється від всіх умовностей (тобто від одягу), то розкуто пересувається лише в межах вольєру.

Ідеологія – сукупність філософських, політичних, правових, моральних, релігійних та мистецьких поглядів, що характеризують те або інше суспільство, клас, політичну партію [5].

Архітектура є творінням людини. При цьому вона незалежно від волі свого творця являє собою монументальну, об’ємно-просторову картину, ілюстрацію його внутрішнього світу. Застиглу, але тільки на даний момент. Вже наступної миті в цій картині щось міняється, часто – невлвовимо, але завжди – безповоротно. І якщо стати остороном (посісти позицію спостерігача, а не співучасника) життєвого процесу, можна навіть помітити загальний, попри безмежний обсяг мотивацій, напрямків перетворень, мету, а також “плід” життєдіяльності спільноти, об’єднаної спільною справою проживання на даній території [4] (див. таблицю).

Деякі художні прийоми послання первісної і набудовної частин

Стиль	Класицизм	Модерн	Конструктивізм
Схема			
Художній прийом	Взаємне поєднання набудовної частини широким зчепним виконанням об'єктів та регулярною об'єднанням зменшення їх висоти	Акцентовані зчепки на вертикальних рівнях та зблизки чотириповерхові стіни відступає на другий план і нерегулярний фасад стіни майже цілком	Акцентовані зчепки на вертикальних рівнях та зблизки чотириповерхові стіни відступає на другий план і нерегулярний фасад стіни майже цілком
Висхідний фасад	При створенні нового образу враховується	При створенні нового образу ігнорується	При створенні нового образу ігнорується
Характеристика	Одні з основних архітектурних стилів ХІІ - поч. ХІХ ст., яким передово розвивав традиції архітектури античності і епохи Відродження, сягаєть його початки в доісторичні системи сучасних традицій відтворення димовості	Сімь кінця ХХ - поч. ХХ ст. характерний для декадентського напрямку в мистецтві	Одні з найпоширеніших напрямків архітектури поч. ХХ ст., пов'язаний із застосуванням індустріальної техніки, будівельних матеріалів та конструкцій, затвердів архітектурні соціальні, роль національних традицій архітектури соціалізму, роль національних традицій

1. Архитектура. Короткий словник-довідник / Під заг. ред. А.П.Мардера. – К.: Будівельник, 1995. – С.125, 133, 169, 228.
2. Бекон Ф. Новый Органон / Соч. в 2-х томах. Т.2. – М., 1978. – С.26-27.
3. Бекон Ф. О достоинстве и приумножении наук / Соч. в 2-х томах. – М., 1978. – 308 с.
4. Бердяев Н. Смысл истории. – М.: Мысль, 1991.
5. Философский энциклопедический словарь / Под ред. Е.Ф.Губского, Г.В.Кораблёвой, В.А.Лутченко. – М.: ИНФРА-М, 1999.

Отримано 21.01.2002

УДК 73.02

Н.И.КРЫСА

Харьковская государственная академия городского хозяйства

УСТОЙЧИВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В ГРАДОСТРОИТЕЛЬНОМ РАЗВИТИИ Г.ХАРЬКОВА

Исследуется генезис развития структуры Харькова с точки зрения средового подхода. Прослежены параллели между структурой ландшафта, транспортного движения и художественным образом города.

Функционально-планировочная структура г.Харькова складывалась под влиянием внешнего торгового и военного движения, связанного с ландшафтом местности. Харьковский ландшафт представляет собой центральное плато, вытянутое в виде клина с севера на юг. Узким мысом оно выходит к месту слияния рек Лопани и Харькова. Их широкие долины окружают центральное плато с запада, юга и юго-востока. В эти долины амфитеатрами спускаются склоны Лысой и Холодной гор на западе, Салтовских плато на востоке и пологого плато на юго-востоке. Внешние пути вели к городу, спускаясь с окружающих его природных амфитеатров, или поднимались на водораздел центрального плато с севера.

Основание Харькова обусловлено проходившими через этот район торговыми путями от Киева и Москвы через Путивль на Дон и к Торским соляным озерам и с меридианальными – Муравским и Изюмским шьяхами, ведущими из Крыма в районы Тулы и Москвы.

Внешние дороги пересекались в низине с юга у подножья холма. Здесь в месте, подходящем для подвоза товаров, образовалась торговая площадь. На холме, в удобном для обороны месте, была построена крепость. Ее расположение позволяло держать под контролем подходы к городу дороги.

Крепость становится пространственным центром региона, который фиксируется главным собором и высокой колокольней с шатровым завершением. Собор предстает в окружении крепостных башен, которые формируют "корону" – венчание холма.